

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 2012/6676-0 562 OH
Saksbehandler Ola Hegge, tlf. 61 26 60 61

Dato 04.04.2013

Elvekraft AS - søknad om konsesjon for Skåbyggja kraftverk - uttalelse

Konklusjon

Fylkesmannen har innsigelse til at det gis konsesjon for bygging av Skåbyggja kraftverk av hensyn til naturmiljøet. Dersom det likevel åpnes for en utbygging, må det fastsettes vilkår for å begrense skadevirkningene ved utbyggingen.

Bakgrunn

NVE har i brev av 07.01.13 sendt en søknad fra Elvekraft AS om bygging av Skåbyggja kraftverk på høring.

Tiltaket

Kraftverket vil utnytte et fall på 252,5 m. Det planlegges en ca. 1,5 m høy inntaksdam i betong ved kote 767,5. Fra inntaket føres driftsvannet i en 3,28 km lang nedgravd rørgate og videre inn i en 305 m lang boret sjakt ned til kraftstasjonen på kote 515. Kraftstasjonen har avløp til Vinstra elv ca. på kote 510. Driftsvannet føres utenom en elvestrekning på ca. 3,5 km. Det bygges en kraftstasjonsbygning på ca. 100 m². Vassdragets middelvannføring ved inntaket er 0,808 m³/sek. Alminnelig lavvannføring er oppgitt til 0,073 m³/sek, mens 5-persentil sommer og vinter er oppgitt til henholdsvis 0,274 og 0,022 m³/sek. Vi oppfatter oppgitt 5-persentil vinter som bemerkelsesverdig lav sammenlignet med alminnelig lavvannføring og stiller oss spørrende til om dette kan stemme. Kraftverkets slukeevne er oppgitt til 2,020 m³/sek, og minste driftsvannføring er anslått til ca. 0,202 m³/sek. I søknaden er det foreslått sluppet en minstevannføring fra inntaket i Skåbyggja på 0,274 m³/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 0,022 m³/sek i perioden 01.10 - 30.04. Søker opplyser at det ikke er planlagt effektkjøring. Kraftverket vil få en maksimal effekt på 4,2 MW. Kraftverket vil få en årlig produksjon på 9 GWh, hvorav 6,49 GWh er sommerkraft og 2,51 GWh er vinterkraft. Utbyggingsprisen er anslått til kr. 4,6 / kWh.

Det planlegges en 3280 m lang anleggsveg i rørgata. En eksisterende 280 m lang skogsbil/traktorveg oppgraderes til permanent adkomstveg til inntaket. Det etableres også permanent adkomstveg til inntaket fra Hattflata ved å oppgradere og forlenge en eksisterende skogsbil/traktorveg. Søker opplyser at anleggsveger over dyrket mark kan fjernes etter ønske fra grunneiere, mens anleggsveg i skogsterreng beholdes.

Kraftverket knyttes til eksisterende 22 kV-linje som krysser planlagt rørgate. Tilknytning skjer via en 950 m lang nedgravd jordkabel som legges i rørgata.

Fylkesmannens vurdering av virkningene

Botanikk

Skåbyggja er en viktig del av elvekløftøkosystemet og elvekløftlandskapet Vinstra. Dette elvejuvkomplekset er, sammen med Nordåa og Søråa i Ringebu, det mest verdifulle både i Oppland og i landet. Området må anses som internasjonalt unikt. Skåbyggja er et delområde som utfyller og forsterker kvalitetene i resten av elvekløftøkosystemet langs Vinstra. I området finnes en

naturtypelokalitet av bekkekløft-bergvegg av verdi B og gråor-heggeskog / flommarksskog av verdi B. Av fuktighetskrevende arter finnes bla. flatragg (NT). I området finnes også høgstaudegranskog. Virkningen av tiltaket for disse naturtypene og artene vil være begrensede. Naturtypen bekkekløft vil likevel få redusert verdi fordi mindre vannføring vil medføre at de mest fuktighetskrevende artene kan gå ut eller få reduserte bestander. Dette innebærer at bekkekløftøkosystemet endres og verdiene reduseres, (jf. den unike og samlede verdien av elvekløftsystemet langs Vinstra). Vurdert isolert ut fra naturmangfoldet i Skåbyggja blir ikke de negative konsekvensene for naturmangfoldet så store. Det er imidlertid svært viktig å unngå ytterligere inngrep innenfor det nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkekløftøkosystemet langs Vinstra. På bakgrunn av at Skåbyggja er en viktig del (isolert verdi 4 som bekkekløft) av dette elvekløftøkosystemet, vil den omsøkte utbyggingen være i strid med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper (§ 5), og være svært uheldig.

Fugl

Det er registrert hekking av fjellvåk og hønsehauk i influensområdet. Anleggsarbeider innenfor en radius på 500 m fra hekkelokaliteten bør ikke forekomme i perioden 01.04 – 01.07 for fjellvåk og 01.03 – 01.07 for hønsehauk. Det opplyses at hekking ikke ble observert i 2011. Dersom det dokumenteres at det ikke er etablert hekking i området i anleggsåret kan anleggsarbeider igangsettes etter 15.mai. Det er også registrert fossefall langs elva, og det er antatt at den hekker i tilknytning til Skåbyggja. Redusert vannføring må forventes å gjøre elva mindre egnet for fossefall.

Fisk

Det forekommer noe aure i elva. Redusert vannføring må påregnes å skade aurebestanden. Elvestrekningen er bratt og foreslått minstevannføring om vinteren er liten slik at det er usikkert om levemulighetene for fisk vil bli opprettholdt etter utbygging. Aurebestanden i Skåbyggja vurderes å ha begrenset verdi.

Forholdet til naturmangfoldloven §§ 8-12

- Kunnskapsgrunnlaget (§ 8). Etter vår vurdering er det foretatt relativt god kartlegging av naturmangfoldet i det berørte området og tilgjengelig kunnskap er benyttet.
- Føre-var prinsippet (§ 9). Etter vår vurdering er tilgjengelig kunnskap i stor grad tilstrekkelig for behandling av saken i forhold til virkninger for naturmangfold. Beslutningsgrunnlaget er imidlertid begrenset når det gjelder å vurdere hvor stor vannføring som er nødvendig for å begrense skadene av utbyggingen på fuktighetskrevende vegetasjon og på fisk.
- Samlet belastning (jf. nml § 10). Bekkekløftsystemene i Gudbrandsdalen er av nasjonal og internasjonal betydning. Bekkekløft og kystgranskog er naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for. Det foreligger nå søknad for 10 mindre kraftverk i sidevassdrag til Gudbrandsdalslågen, og det eksisterer fra før kraftverk i flere sideelver, bla Mesna, Moksa, Våla, Vinstra og Jorda. Flere av de eksisterende kraftverkene har forringet verdifulle bekkekløftmiljøer, og dersom alle de nå omsøkte kraftverkene realiseres vil det samlet sett resultere i en betydelig reduksjon i antallet nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkekløfter. Vi mener derfor at det ikke vil være forenlig med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper dersom alle de nå omsøkte prosjektene realiseres. Prosjektene med størst naturfaglig verdi bør derfor skånes mot utbygging. Skåbyggja er del av et svært verdifullt kløftesystem som allerede er berørt av tidligere vannkraftutbygging.
- Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Det er vårt syn at kraftproduksjonen kan løses mer miljøvennlig ved utbygging i andre områder. Det synes lite realistisk å avbøte skadene på naturmiljøet med ytterligere tiltak enn de som er beskrevet i søknaden.

Forholdet til vannforskriftens § 12

Den omsøkte kraftutbyggingen vil ha negativ virkning på den økologiske tilstanden i vassdraget. Selv med de foreslåtte avbøtende tiltakene er det ikke åpenbart at vannforskriftens minimumsmål om god økologisk tilstand vil kunne opprettholdes på den utbygde strekningen. Fisk vil trolig være det mest følsomme kvalitetselementet. Skadevirkningene avbøtes muligens noe med søkers forslag til minstevannslipp, men vintervannføringen er svært lav, og vi vurderer det som en betydelig fare for at bunnfrysing og kjøving vil kunne medføre at det ikke blir leveforhold for fisk og en del andre ferskvannsorganismer i elva etter en utbygging. Det kan videre synes tvilsomt om det er økonomisk realistisk med en utbygging dersom vintervannføringen skal være vesentlig større. Verdien av vannmiljøet i Skåbyggja er dessuten begrenset, slik at skadene på vannmiljøet isolert sett ville vært akseptabelt i forhold til nytteverdien av kraftproduksjonen.

Landskap

Landskapsvirkningene av tiltaket vurderes som begrenset forutsatt at det legges vekt på å sette i stand terrenget langs rørtraséen. Vi forutsetter at NVE påser at dette ivaretas på en god måte gjennom sitt tilsyn med en ev. utbygging.

Forurensing

Fraføring av vann fra elva på den utbygde fallstrekningen vil redusere resipientkapasiteten på strekningen. Det er ikke store lokale forurensingskilder på denne strekningen, men en del dyrket mark drenerer til området. Vi vil ikke forvente at fraføringen av vann vil medføre vesentlig forringelse av vannkvaliteten, men det må tas inn hjemmel i konsesjonsvilkårene for å pålegge tiltakshaver å overvåke vannkvaliteten.

Søknaden inneholder ikke opplysninger om støynivået fra kraftstasjonen. Dersom kraftverket medfører støy av betydning vil det kunne utløse behov for behandling etter forurensingsloven.

Dersom det i anleggsperioden skal utføres arbeid som kan medføre fare for forurensing, må dette også meldes til Fylkesmannen for vurdering.

Landbruk

Landbruket berøres av utbyggingsprosjektet først og fremst ved at produktive landbruksarealer blir omdisponert til andre formål enten midlertidig eller varig. Midlertidig omdisponering kan også ha varige konsekvenser. På jordbruksareal kan en få redusert jordas produksjonsevne dersom en ikke tar tilstrekkelig hensyn til jordbunnens ulike egenskaper og har tilstrekkelig kontroll med utførelse av arbeidet. Det er svært viktig at dette blir fulgt opp, og at det kan dokumenteres.

For Skåbyggja kraftverk vil rørgata gå over dyrka jord i en lengde av nær 1100 m. I følge søknaden skal rørene være nedgravd hele vegen med en overdekning på 1 m. Når det gjelder overdekningen så kan 1 m være tilstrekkelig, men det kan være lokale forhold som gjør at det kan være behov for større overdekning. På dyrka jord vil det være viktig at en ikke kommer i konflikt med grøftesystemer, og et rør må ligge godt under grøftedybde. Hvor djupt grøftesystem går på de enkelte jorder må kartlegges slik at det ikke blir konflikt mot dette. Vi vil anta at dersom det sikres en overdekning på minimum 1, 2 m vil en unngå konflikt med grøfting av dyrka jord. Det kan videre se ut til at rørgata kan medføre avskjæring av grøftesystemer, og det er da viktig å sikre at disse blir satt i stand. Når det gjelder hvordan arbeidet med å legge rørgate og anleggsvei over dyrka jord bør utføres for å sikre at det ikke fører til redusert produksjonsevne på jorda, viser vi til rapport utarbeidet av Bioforsk på oppdrag fra Samferdselsdepartementet. *Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer* (http://www.regjeringen.no/nb/dep/sd/dok/rapporter_planer/rapporter/2013/flytting-av-oppdyrket-jordsmonn-for-reet.html?id=715895 For dette tilfellet viser vi særlig til kap. 2.2.1 – 2.2.3 i rapporten).

Rørgata vil også gå gjennom produktive skogområder. Det synes uklart om det vil være noen restriksjoner på skogproduksjon på terreng over rørgata. Fylkesmannen forutsetter at skogproduksjon kan foregå som tidligere på arealet.

Når det gjelder anleggsvei på dyrka jord forutsetter Fylkesmannen at disse fjernes etter avsluttet anleggsperiode, og at traseen tilbakeføres til dyrket mark. Anleggsvegene i skog er oppgitt til å være midlertidig, og de bør også fjernes dersom de ikke inngår i et tjenlig skogsvegnett. Det er ikke formålstjenlig å ha en veg bare for å holde nede trevegetasjonen.

Samfunnssikkerhet

Fylkesmannen har ingen merknader til en ev. utbygging av Skåbyggja kraftverk med hensyn til samfunnssikkerhet.

Oppsummering

Fylkesmannen fremmer innsigelse til at det gis konsesjon for utbygging av det omsøkte kraftverket i Skåbyggja ut fra hensynet til det svært verdifulle bekkekløftøkosystemet i Vinstradalen. Innsigelsen er fremmet med hjemmel i vannressurslovens § 24.

Dersom det likevel gis konsesjon for en utbygging må det stilles følgende vilkår i en ev. konsesjon:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,274 m³/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 0,022 m³/sek i perioden 01.10 - 30.04.
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider, som veger, riggområde og ev. massedeponi.
- Anleggsarbeid innenfor en avstand på 500 m fra hekkelokalitet må ikke skje i perioden 01.04 – 01.07 for fjellvåk og perioden 01.03 – 01.07 for hønehauk.
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotoptiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen.
- Standard naturforvaltningsvilkår.
- Hjemmel til å pålegge undersøkelser/overvåking av vannkvalitet og begroing.
- Der anleggsveg og rørgate berører dyrket mark må berørt areal tilbakeføres til dyrket mark ved avslutning av anlegget. Rørgate over dyrket mark må legges minimum 1,2 m dypt. For utførelse av arbeid på dyrket mark må dette utføres i tråd med prinsipper som framgår av *Bioforsk Rapport Vol. 7 Nr. 181 2012 Flytting av oppdyrket jordsmonn for reetablering av jordbruksarealer.* kap. 2.2.1 – 2.2.3.
- Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en ev. tillatelse.

Kristin Hille Valla

Vebjørn Knarrum
avdelingsdirektør

Kopi: Direktoratet for naturforvaltning
Oppland fylkeskommune
Nord-Fron kommune